Resumé

Předkládaná práce se na základě přehledu dostupné literatury zaměřuje na českou feministickou scénu, konkrétně pak na její vztah k feministickým teoriím a jeho implikace pro fungování scény. Výchozím předpokladem práce je, že teoretická východiska mají svůj dopad nejen v rámci akademické části dané scény, ale i ve všech ostatních jejích částech, neboť ovlivňují sebepojímání a tedy chování jejích aktérů/aktérek. Konkrétně mne zajímalo, zda rozdílné teoretické rámce mohou být příčinou ne zcela fungující spolupráce napříč scénou i v rámci jejích jednotlivých úžeji vymezených okruhů.

Výzkum tzv. pro-ženských i feministických organizací se běžně soustřeďuje na neziskový sektor [Hašková 2005, Chaloupková 2006], anarchofeminismus [Kolářová 2006, Vráblíková 2006], či akademický feminismus [Kodíčková 2002, Šmausová 2011a] zatímco snahy o podchycení vztahů jednotlivých sekcí se objevují méně často [Kapusta Pofahl, Hašková a Kolářová 2005]. Mým cílem v předkládané práci bylo ale zaměřit se na dané segmenty ve vzájemné interakci, neboť i vzhledem ke stále relativně nízkému počtu lidí, kteří se na dané scéně dlouhodoběji (alespoň tři roky) aktivně pohybují a existenci řady personálních unií, kdy jeden člověk zároveň studie na VŠ, je aktivní dobrovolnicí a pracuje na částečný úvazek v neziskové organizaci, se jedná spíše o instrumentální dělení vycházející z ontologického pojímání institucionálního ukotvení jednotlivých „segmentů“ scény.

Pojem scéna vychází ze dvou hlavních zdrojů: politologického zkoumání sociálních hnutí a sociologického/kulturálního studia hudebních scén (subkultur). Teorie sociálních hnutí popisuje průběh „života“ sociálního hnutí, což vzhledem ke konečné úpadkové fázi postavilo teoretičky feministických hnutí před palčivou otázku, jak konceptuálně uchopit aktivismus, který udržuje politickou aktivitu v dostatečné míře na to, aby v případě příznivých podmínek (otevření politických příležitostí a jejich včasní rozpoznání) mohlo znovu vypuknout v masovější podobě [Taylor 1989, Diani 2010]. Teorie anglosaského světa přinášejí různá označení pro podobnou fázi, nicméně pro místní podmínky nejsou zcela vhodná, neboť zde nedošlo k úpadku aktivity dříve masového hnutí.

Koncept scény v rámci studia hudebního žánrů a jejich publik scénou rozumí jak publikum, tak i pořadatelky koncertů i samotné hudební skupiny a fyzický prostor, kde se daná scéna setkává [Bennett 2004, v ČR viz Císař a Koubek 2012]. Zatímco z politologického zaměření čerpám především zacílení na povahu politické a jiné aktivity feministických skupin a jednotlivkyň mimo období masovější politické mobilizace, s pojetím hudební scény mne spojuje kombinace různých aktérek a pozic v rámci jednoho konceptu, který tak dovoluje uchopit jednotlivé prvky scény, aniž by ztrácel ze zřetele jejich (volnou či rozporuplnou) propojenost.

Dané pojetí mi rovněž umožňuje zaměřit se pouze na určitý výsek scény bez toho, abych tím vyjadřovala domnělou okrajovost ostatních složek. Pro potřeby výzkumu scéna zahrnuje akademickou složku (účastnice/i rozhovorů pocházející z různých oborů sociálních věd), neziskový sektor a aktivistickou složku, která na rozdíl od obou předchozích nevykonává aktivismus za finanční odměnu (toto rozlišení ale slouží spíše jako komparativní východisko, neboť pokud je bráno příliš doslovně, zamezuje analýze jevů, jako jsou výše zmíněné personální unie i neplacená práce přesčas, ať už v rámci neziskové organizace či akademické instituce). Scénu tvoří i řada dalších složek, ty však především z kapacitních důvodů nebylo možné pokrýt (jedním z doporučení pro budoucí výzkum je proto i sledování vzájemného působení dalších složek scény a především pak výzkum mezi studujícími a absolventkami genderových univerzitních programů nabízených v ČR).

Hlavní výzkumná otázka zní: Jaký je vztah současné české feministické scény k feministickým teoriím a co tento vztah znamená pro její sebepojímání? Cílem práce je proto i zmapování dané scény z hlediska jejích teoretických inklinací, postojů a kontroverzí, neboť tyto mohou mít vliv na celkovou spolupráci napříč scénou a tedy i její úspěšnost při prosazování politických cílů.

Analýza textů produkovaných o scéně i v rámci scény jsem doplnila o analýzu 27 polostrukturovaných rozhovorů uskutečněných mezi podzimem 2011 a létem 2012. Vzhledem k objemu textové produkce scény (pro potřeby výzkumu rozumím text v jeho širším významu, tj. zahrnuje např. i aktivity nejradikálnější složky sledované části scény), jsem ji roztřídila na základě způsobu, jakým nakládá s teoriemi. V prozatímním souladu s klasifikací navrženou Marinou Blagojević [2005] pro analýzu textů psaných v rámci postkomunistických evropských zemí, jsem texty rozdělila na ty, které se primárně zaměřují na představení určité teorie či konceptu

místnímu publiku; na texty, které víceméně instrumentálně používají teorii „cizí“ provenience, kterou „roubují“ na místní podmínky a konečně na texty, jež se snaží dané rámce překročit. V rámci klasifikace Mariny Blagojević není ale pro poslední, v českém prostředí neustále narůstající produkci, prostor. Jedná se přitom o texty, které jednak vstupují do aktivního dialogu s teoriemi nejrůznější provenience – v rámci šířeji pojatého textu tak můžeme například sledovat místní queer aktivity – a jednak mají potenciál ke zpětnému přispívání do teoretických feministických debat, a to i v rámci určitého znevýhodnění, zapříčiněného např. ekonomickými podmínkami či rodným jazykem, jímž není angličtina. Tyto texty (ale jak se ukazuje i texty z předchozích dvou kategorií) naopak umožňuje uchopit Allaine Cerwonka [2008] a její přizpůsobení antropologické teorie transkulturace pro potřeby konceptualizace vlivů, včetně těch geopolitických, na transnacionální šíření feministických teorií. Podrobnější pohled na rozdíly mezi jednotlivými kategoriemi navrženými Blagojevič ukazuje, že apriorní dělení myšlenkové produkce na základě předpokládaného geopolitického postavení jejích původkyň není udržitelné, neboť ke vzájemnému teoretickému ovlivňování dochází neustále. Tento závěr nenaznačuje, že by „herní pole“ bylo vyrovnané, ale zabraňuje předpojatosti, jež předpokládá výsledky analýzy (tedy nemožnost tvorby místních teorií v dialogu s teoriemi odjinud) před jejím zahájením.

Analýza literatury, rozhovorů a některých aktivit pojímaných jako text v širším slova smyslu navíc ukázala, že od posledních větších výzkumů (zejména Kodíčková 2002) došlo v rámci diskurzivní krajiny českého feministického teoretického uvažování k jistým posunům. Liberální feminismus (ač ve více diferenciované formě než v té, již kritizovala Tereza Kodíčková v roce 2002) stále formálně převládá především v rámci neziskového sektoru, jak plyne z analýzy materiálů a sekcí věnovaných poslání v rámci webových stránek. Podle některých účastnic rozhovorů je možné vysledovat tlak na tento v zásadě kooperativní proud feminismu i v rámci (české společenské) vědy, a to na základě obsahu přidělených grantů. Provedená analýza diskurzivní krajiny nicméně ukázala, že v rámci aktivismu „zdola“ i publikované akademické produkce došlo k posunu. Vzhledem k pojímání scény jako nejednotné, ale zároveň propojené (personálně, identifikací s feminismem, povědomím o politickém rozměru feministického myšlení) propojené, mají tyto posuny vliv i alespoň na část neziskového sektoru.

Aktivismus zdola se posunul od dříve pospaného anarchofeminismu [Kolářová 2006, Vráblíková 2006, 2007] k rozšíření záběru o genderfucking, tedy aktivity, při nichž je aktivně odmítána a zásadně zpochybňována heteronormativní matice společenských vztahů [Marinucci 2010]. Vzájemné působení s neziskovou sférou lze spatřovat na zapojení jejích členek/členů na těchto akcích a i na produkci některých neziskových organizací mimo grantové projekty (např. časopis *G bod*). V rámci rozhovorů také ty účastnice, jež se zabývají ať už žitou či spíše teoretickou queer teorií nebo obojím [Marinucci 2010], shodně zdůrazňovaly kontextuální podmíněnost svého sebeurčení jako feministka. To neznamená odmítnutí daného označení [jak bylo údajně běžné ještě po roce 2000 – vodrážka 2006], ale praktickou aplikaci jiného než identitního přístupu k vlastní subjektivitě. Na tomto příkladu můžeme zároveň pozorovat i konkrétní politický dopad přihlášení se k jednomu teoretickému proudu a tedy do určité míry i potvrzení výchozí premisy výzkumu.

V rámci akademické sféry kolem roku 2005 došlo k nárůstu produkce odborných textů, která přetrvává, a jak ukazuje i předložená analýza této literatury, řada textů se do transkulturace zapojuje nejen prostřednictvím přejímání a přetváření cizích teoretických modelů, ale aktivními, byť značně individualizovanými příspěvky do teoretické diskuze [např. Lišková 2010b, Nečasová 2011, Uhde 2014].

Z hlediska teoretických rámců se kromě zmíněného liberálního feminismu a queer přístupů, etablovaly feministické postpřístupy pracující s různými typy (kritické) diskurzivní analýzy [Jarkovská 2010, Nečasová 2011, Dudová 2012], přičemž účastníci a účastnice výzkumu kladli v rámci rozhovorů velký důraz na studium intersekcionality, tedy analýzu (a potažmo teoretizaci) průsečíků nerovnosti.

Jistá teoretická roztříštěnost celé scény se pak projevuje i v jejím sebenazírání. Ti, kdo mají pocit, že „norma“ ve vztahu k feminismu zde není naplňována (pokud kupř. spojují feminismus s důrazem na aplikaci přístupů i na osobní život a vztahy alespoň s feministickým okolím), mají tendenci zdůrazňovat neefektivitu aktivit („*dělají to, jen aby to bylo*“), absenci společných prvků a negativní představu o budoucnosti feminismu a potažmo i postavení žen v rámci české společnosti. Naopak ti, jejichž norma feministického fungování je spíše splněna (aktivity vznikají, konají se akce), mají spíše pocit, že feministické hnutí zde je („*malé, ale je!*“). Části účastníků/účastnic výzkumu na podobné definici ovšem nezáleží, proto není možné tvrdit, že se jedná o ostrou dělící linii jdoucí napříč scénou.

Analýza rozhovorů ukázala, že některé z kontroverzí dříve identifikovaných v literatuře, stále přežívá. Jednou z nich[1] je i vzájemný vztah jednotlivých složek scény a předpokládané role, které by dané složky měly plnit. Součástí těchto představ je mimo jiné i utvrzení daných dělení či ještě spíše jejich diskurzivní znovuvytváření. Jedná se zejména o téma vztahu mezi „akademickou“ a „neakademickou“[2] sférou. Na rozdíl od tématu hnutí tuto kontroverzi tematizovali takřka všichni v rámci rozhovorů, přičemž se jako zásadní ukázalo, že pojímání daných vztahů jednoduchou optikou toho, kdo má v kterém kontextu moc na svojí straně, v praxi neobstojí (zrovna jako není možné vystačit s jednoduchým dělením na centrum, semi-periferii a periferii, jak naznačuje Blagojević 2005). Vedlejším zjištěním pak byla potřeba pociťovaná alespoň některými členkami/členy scény po zvýšení komunikace napříč jejími jednotlivými segmenty - v současné době sice vychází odborný časopis Gender, rovné příležitosti, výzkum a do virtuálního prostoru se přenesl časopis FEMA, nicméně se nezdá, že by se jednalo o platformy, které by danou debatu dokázaly ukotvit. Jistý posun v tomto směru lze naopak v tomto směru sledovat v rámci především neziskových organizací, ale i spolupracujících akademických pracovišť na činnosti „obrozené“ České ženské lobby: nutnost přijmout explicitní feministické prohlášení pro vstup do této zastřešující organizace a následný odchod některých uskupení stejně jako spíše aktivistické než byrokratické obsazení jejích vedoucích funkcí se zdá usnadnil spolupráci komunikaci stávajících členských organizací.

Problémem se tak nezdá být neochota ke vzájemné komunikaci, ač se v rozhovorech ukázala řada problematických komunikačních strategií (včetně „zabírání si témat“), ale spíše nedostatek lidských zdrojů schopných provoz podobné platformy zajistit.

Výzkum nicméně ukazuje, že česká feministická scéna se opět začala aktivně zabývat teoriemi, její produkce kvantitativně i kvalitativně stoupá a dochází k vzájemnému ovlivňování jejích jednotlivých složek (v řadě případů dochází stále

[1] Dílčí závěry tohoto výzkumu byly publikovány v časopise Gender, rovné příležitosti, výzkum [Nyklová 2013].

[2] Dané dělení se zdá být stabilní do chvíle, než se ukáže, že řada neziskových organizací buď přímo s akademickými pracovišti spolupracuje na řešení grantových projektů anebo naopak zaměstnává vysokoškolsky vzdělané zaměstnankyně pro provádění výzkumů a odbornou činnost. Ze zdánlivě ontologického dělení je pak třeba ustoupit na pozice hlavního zaměření dané organizace, nicméně i zde je možné narazit: například Národní kontaktní centrum – ženy a věda je součástí vědecké instituce, ale věnuje se i aktivismu a mentoringu.

k vytváření personálních unií, kdy jedna osoba operuje v rámci více aktivit a prostředí a může tak plnit úlohu „styčné důstojnice“ či důstojníka). Nárůst produkce začal především po roce 2005, přičemž především v minulých pěti letech bylo možné zaznamenat teoretický i aplikovaný výzkum období 1948 až 1989 ve státněsocialistickém Československu (se zaměřením na ČR). Zároveň po roce 2005 došlo k prudkému nárůstu počtu bakalářských, diplomových i dizertačních prací (přestože žádná univerzita doktorský studijní program zaměřený na gender studies nenabízí). Domnívám se, že oba trendy souvisí především s etablováním bakalářského (FSS MU v Brně) a magisterského (FHS UK v Praze) oboru gender studies i s větším počtem možností věnovat se studiím genderu a feministických teorií v rámci 21 fakult vysokých škol v ČR.

Zatímco analýza společenskovědního akademického feministického myšlení publikovaná v roce 2002 [Kodíčková] poukázala na nekritické přijetí liberálního feminismu v českém prostředí v 90. letech 20. století, v současné době je situace komplikovanější. Diskurzivní rámec transformace již není možné považovat za dominantní a současný převládající neoliberální diskurz je k feminismu i v jeho „krotké“ liberální verzi nepřátelsky naladěn [viz Joch 2014]. Ačkoli neziskové organizace a v zásadě kdokoli usilující o získání podpory např. z výzev Evropské komise stále hojně používají rámec společnosti v přechodu pro získání strategické výhody (nejčastěji pomocí odkazu na „pokročilejší“, „civilizovanější“ normativní vzory s jasným geopolitický vymezením), nejedná se již o převládající rámec pro teoretickou práci. Naopak se zdá, že v rámci produkce feministických teorií začíná hrát větší roli důraz na historickou a kulturní podmíněnost současných společenských institucí a nastavení, ovšem bez dříve „povinného“ důrazu na vlastní jinakost (a tedy i geopolitickou podřazenost).

Abstract

After the events of November 1989, the landscape of activities, organisations and individuals devoted to feminist and gender issues started to form and reform.[3] This re/forming has not come without opposition. Some of the most vocal and influential authors opposing the process, at least in terms of how often their opposition has been repeated, were, e.g., émigrés Josef Škvorecký [1992a, 1992b, 1992c] and Ota Ulč [1994]. The opposition has continued throughout the past twenty-five years and still thrives – see, e.g., Zrno [2013] and Joch [2014] for recent additions. Besides media discourse, it is also present areas such as the academia – e.g., historian František Šmahel [1993 as mentioned in Nečasová 2008]. The effects of the critique are often homogenising – they usually reference feminism in general - although the activities that form the feminist discursive landscape in the Czech Republic turn out to be rather diverse at closer inspection.

It is the complexity and often contradictory character of the activities and discourses forming local feminism that are at the centre of this thesis. I hope not just to point out the heterogeneous rather than homogeneous character of the activities but also establish the possible reasons for this diversity and its perceived effects.

Research on women's and feminist movements

Women's and feminist movements have been at the centre of feminist, sociological and political research interest for decades. The focus of the research depends on the historical period it targets. Historical accounts of the organised fight for women's rights such as suffrage and access to education, focus not just on the concrete activities conducted and political repertoires deployed but also on the theoretical background justifying and driving the activities in the first place [Myhall 2003, Christensen, Halsaa and Saarinen 2004].

In the local context, it is possible to trace two approaches to the study of early women's organising for political goals such as gaining access to education and employment [Horská 1999, Malečková 2004, Bahenská 2005]. The first larger one,

[3] The reforming concerned the Czechoslovak and later Czech Women's Union while the period before 1948 continued in the form of reestablishment of associations and more broadly in terms of intellectual continuity in the Czechoslovak Federal Republic and later in the Czech Republic.

often targeting the general public, centres on key figures and in the given context frequently drives attention to the involvement of men in these initiatives [Lenderová 1999]. The other stream then focuses more on the intellectual basis of these initiatives, presents the gender order of the contemporary society in its complexity and the strands of thought with their contradictions and intellectual clashes [Hanáková, Heczková and Kalivodová 2006, Hymlar 2013].

Scholarship on women's and feminist movements from the second half of the 20th century focuses on the political claims, protest repertoires as well as the establishment of women's/gender/feminist studies at universities in the "West" (this seemingly self-explanatory category – derived from geography – has been shown to be culturally and historically with specific political effects – Hall 1992). Owing to the overwhelming focus on the US women's movement [Flexner and Fitzpatrick 1996], counterhistories and accounts have emerged depicting the local developments and their theoretical consequences for how claims to history are made [Christensen, Halsaa and Saarinen 2004] including a critical reassessment of the concept of waves to account for changes within this type of activities. The waves concept rests heavily on a singular, reductionist description of developments both in terms of feminist activism and thought and makes continuities, overlaps and circularity invisible [Hemmings 2005, Withers 2010, Van Der Tuin 2011].

The local political developments after 1948 changed both the gender order and women's organising. For an extended period after another political change in 1989, local feminist scholarship reflecting both the organising and the changes to the gender order mostly refrained from a rigorous analysis of the 1948-1989. This silence resulted in homogenising accounts of the gender order under state socialism [Šiklová 1997] and perceived lack of political organising of women during that period.

This lack of reflection has come to a halt in the recent years although there were individual attempts at theorising the period – Oates-Indruchová 2000. Currently, there scholarship has emerged both on the possibilities of political and organising with regards to "women's issues" [Nečasová 2011] and on the changes to both the gender order and the related policy shifts that continue to affect the present [Hašková and Uhde 2009, Dudová 2012, Oates-Indruchová 2012, Havelková and Oates-Indruchová 2014].

If we move back to the transnational context, within the body of literature on the women's movement in the second half of the 20th century, most attention is paid to the types of political action taken and therefore to activism. In terms of studying the women's movement as such, I would like to point out the developments made in how the different levels of political activity in mostly Anglo-Saxon feminist movements have come to be theorised.

Since the mass mobilisations of the late 1960s, academic attention has been paid to what actually happened to the women's movement once the main wave of activism (and public and media attention) was over. For the purposes of the study of the local feminist scene, the most interesting seem to be the theoretical takes and empirical analyses of feminist movements in a stage that mainstream social movement theory would call decline [Znebejánek 1997].

Feminist researcher Verta Taylor coined the term "abeyance" to describe the state in which the movement finds itself when mass mobilisation is not possible (typically due to adversary political conditions) [1989]. The need for such a label comes from the perceived continuity of the activities that harbour the potential to spill into a new stage of high mobilisation once the conditions become more favourable. The mainstream conceptualisation of the movement seems not to take this into account (a rift between each "wave" of protest is assumed). In a similar vein, Maddison and Shaw [2012] analyse movements in the "doldrums" – a stage resembling Taylor's abeyance, typical for low (or none) protest activity, professionalised organisations using mainly lobbying tactics vis-à-vis state and political actors, cultural rather than protest activity.

These activities seem to resemble those engaged in locally in the period after 1989. The original attention paid to the establishment (or lack of) women's, pro-women, gender-oriented (as hardly ever feminist – see Hájek 1995) was largely driven by the framework of the end of the Cold War and the ensuing democratisation process. The establishment of "civil society" (see Rakušanová 2005 for a critique of the concept) was framed within the newly dominant transformation discourse [Kodíčková 2002] as a necessary prerequisite for full democratisation. Groups advocating the rights of women were thereby framed as a necessary component of a democratic society. This notion itself is dubious, for it disregards the historical development of such groups in the societies that have come to act as the "norm" in relation to the states

undergoing “transformation.” Nevertheless, this emphasis resulted in a continued local and transnational interest in the state of local pro-women organising coming from all corners of social science [Hájek 1995, Vodrážka 1999, Čermáková, Hašková, Křížková, Linková, Maříková and Musilová 2000, Hašková 2005, Kapusta Pofahl, Hašková and Kolářová 2005, Chaloupková 2006, Goldfarb 2006, Hašková, Křížková and Linková 2006b, Petrova and Tarrow 2007, Vráblíková 2007, Císař and Vráblíková 2010].

The respective authors, however, mostly focus on one of the a priori defined segments of the scene, such as anarchofeminism [Vráblíková 2007] and the non-profit non-governmental sector (NGOs) [Chaloupková 2006, Saxonberg 2011]. However, as the scholarship on women’s and feminist movements seems to suggest, the cooperation across all the segments, including the academia, proves crucial for survival during the times of “abeyance.” Moreover, given the relatively small number of people long-term active in either of the segments and in total and also the persistence of “personal unions”, i.e. the fact that many navigate more than just one segment playing the role of both liaison officers and gatekeepers, the segmentation seems rather instrumental.

The long survival as well as perceived lack of effective cooperation and communication, which I felt as a member of a gender information agency and more generally in conversations with those active in the NGO and academic “segments” led me to start looking for a term that would better capture the interrelated and yet not exactly cooperative character of the activities. The terms used by Taylor [1989] and Maddison and Shaw [2012] both seem problematic although they acknowledge the cooperation across the board. Both the terms rely on the metaphor of some peak, be it a physical one or a peak of activity, in contrast to which the present state of the activities is defined. This is hardly applicable to an environment with a 40-year break in civil organising. In terms of mainstream social movement theory, Mario Diani edited a special issue on the survival strategies deployed by Australian feminists under completely closed political opportunities [2010], I n which he also uses the “scene” to describe such cooperation and mutual ad hoc help among actors otherwise studied separately. I combine his rather vague term with insights from studies of musical genres and their following where the term scene supplanted that of subculture in much of the writing [Bennett 2004, Glass 2012, Císař and Koubek

2012]. The use in this discipline stresses the shared space of the actors making up the scene despite their specific roles (band members, fans gig organisers). I thus adapt the term to signify the various actors that engage in feminist activism, scholarship, art or other type of activity in the Czech Republic.

With this focus in mind, I then strive to establish what the factors that seem to prevent a higher level of cooperation across the board are. The body of literature on these activities provides various reasons for the shortcomings. Among these, the type of funding and Europeanization seem to be the master frames used for accounting for the specific topics addressed and the relative success of such activities [Hašková 2005, Císař and Vráblíková 2010, Saxonberg 2011]. While funding certainly plays a role and some even blame the strings transnational comes with for the “wrong” focus of feminist activities [Ghodsee 2004], this explanation fails to explain the long survival of the organisations and individuals under the previous more austere conditions and indeed even today given the precarious dependence on transnational funding. It also seems to rely on the presently dominant neoliberal discourse for that it should strive to explain [Bourdieu 1998].

A different set of explanations, this time usually coming from within the scene, targets the side and type of motivation for engagement in the activities in the first place. Such explanations seem more plausible as far as the explanation for the continued effort is concerned. However, the focus on “feminism” in the singular cannot help to explain the issues preventing more effective communication.

One of the explanations for this paradox came from activist and self-identified feminist Mirek Vodrážka, who has been active on the scene ever since its establishment after 1989. He has published extensively and continually on the state of pro-women activities in the Czech Republic [Vodrážka 1999, 2003, 2006, 2009a-e]. His critique has been taken up by scholars such as Ondřej Císař [2008] as a reliable account of the reasons for the state of Czech feminist activities and he continues to speak on issues related to feminism [2013]. Moreover, during his work for the gender and information agency gitA, his texts were made widely available on the website- this pertains to the set of interviews [Vodrážka 2009a-e].

Vodrážka centres his critique on the activists themselves as he takes inspiration from existentialist philosophy rather than social movement theory. The problems that hamper a better efficacy of feminist advocating are: the heterogeneous and

exogenous origins of local feminism that prevent its authenticity [1999] and the resulting reluctance to identify with feminism on the part of the activists [2006], another related issue is the type of feminism they are willing to identify with as the type is not radical enough and as such cannot lead to any subversive and effective political action. In 2003, he added the ignorance of the global positioning of the local feminism to his list. His critique provides no alternative – since the problems are de facto ontological, they seem insurmountable.

We can find some similar points in the work of Tereza Kodíčková [2002], who offered a critique of the type of feminist theory used by the local feminist social thinkers. She points out the type of theory is the original liberal feminist one, i.e. before it was forced to reflect on its racism, homophobia, class blindness and other issues, and she tries to establish why this is the type popular across the academic segment of the scene. She also arrives at the missing critical reflection of the local geopolitical situatedness as the main reason for the adoption of this strand of theory and more importantly for why no local theory has emerged since 1989.

What the two critiques (and indeed many others as emerged from the preliminary research – e.g. Horký 2008, Kampichler 2010, Kolářová 2010) share is their focus on feminist theory as a possible key for the explanation of how the respective segments of the scene mal/function. This has inspired me to focus on whether a divergence (rather that homogeneity) of feminist theories engaged with by the whole Czech feminist scene could serve as the explanatory framework for the problems of cooperation and communication. Since a relatively long time elapsed from the minute analysis[4] of the theoretical framework [Kodíčková 2002], I decided to study the present-day relation to feminist theories and its effects for the scene as such.

As the geopolitical location has been pointed out by Kodíčková [2002] but also Kolářová [2010] and Kampichler [2010] as a possible source of theoretical issues, I focus, among other things, also on the role played by the broader context. The focus is on the impact of the shifts to the local geopolitical situation since Kodíčková's critique – the dominant discourse is no longer that of transformation, but rather that of neoliberalism, which should be somehow reflected in self-reflective feminist theorising and practice.

[4] Mirek Vodrážka does not always reference all of his sources.

I understand the shortcomings of the scene as problematic not just because of their political repercussions but also because I see them as at odds with feminist ethics as defined by Rosi Braidotti [2006]. Based on her theory of feminist subjects, stressing their temporal and territorial dimension, she sees ethics as based on reciprocity as insufficient for it does not found responsibility for the future. Since feminism is in all its contradictory streams directed towards change of the present social system not perceived as just, it should abide by this logic and strive for the establishment of a platform for action not based on some shared identity but rather based on the ethics [Braidotti 2010]. I therefore strive to see how the theoretical stances, inclinations and controversies contribute to the possibility of founding such a platform for action.

In order to map the current feminist theoretical discursive landscape in the Czech Republic I conduct an analysis of the textual production of the scene (including some of their activities), which has started to surge (not just in term of theoretical texts) after 2005 with the establishment of the two gender studies programmes at FSS MU in Brno and FHS UK in Prague. To relate this analysis to the geopolitical focus, I use the theoretical framework of transculturation for the study of travelling feminist thought [Cerwonka 2008] contrasting it with an older model by Marina Blagojević. To supplement the textual production, I interviewed 27 members of the scene using a guide with topics derived from the study of the scene's literature and issues mentioned above. I finally triangulate the results of the two analyses in order to map the discursive landscape of the Czech feminist scene as well as to answer how (and whether) theoretical allegiance impacts on the current state of the scene and its ability to form a platform for action.

Research questions and structure of the thesis

The goal of this thesis is to map the current Czech feminist scene from the vantage point of its theoretical inclinations, stances and possible controversies. The central research question is: **What is the current Czech feminist scene's relation to feminist theories and what does the relation imply for its self-conception?**

The central research question leads to a set of subquestions that should facilitate the research. I will therefore focus on the following issues:

What feminist/gender theories do individual organisations/research collectives or other groups use to define themselves? Do new theories emerge? How are foreign theories “assimilated”?

How does the allegiance to a particular group with its theoretical starting points interfere with individual theoretical affinities?

How pertinent are some key present questions of transnational feminism (perception of globalisation and transnational feminism)? How pertinent are some of the questions identified in literature (activism/academism divide, generational difference, salience of feminist theories for everyday lived experience)?

The dissertation starts by an overview of the general theoretical underpinning of the concrete analytical concepts that I use in the rest of the thesis. These are respectively broadly defined critical theory with emphasis on feminist ethics and reflexivity, conceptualisation of discourse and finally feminist takes on geopolitics. Once the theoretical field and key concepts are outlined, I move to a more detailed critical overview of analytical approaches frequently used for theorising feminist thought and organisations for both the literature and interviews reference these concepts (e.g. the salience of waves, generational perspective, and epistemological divisions).

The theoretical part concludes with a methodological chapter, which details research ethics, the selection of the sample and concludes with an outlined of issues sought within the sample.

The analytical part starts with an overview of the current shape of the scene including a detailed explanation of why and how the term “scene” was adopted. I also critically evaluate the literature written on the disparate activities forming the scene from other than explicitly insider positions (mostly focusing on political scientific takes on the scene). I continue with an analysis of the scene’s textual production. For the purpose of the study, textual production includes, especially in the case of grassroots activists, even the specific activities they engage in. I especially outline some of the critical voices within the scene and their discursive points of reference and claims but also classify the rest of the textual production following theoretical work on how feminist thought travels. This analysis is coupled with the main findings from the 27 interviews

conducted with the scene’s representatives – feminist academics, NGO-employees and grassroots (volunteer) activists (and those in between). The analytical part ends with a triangulation of the findings from these three areas and I draw a conclusion addressing the central research question.